

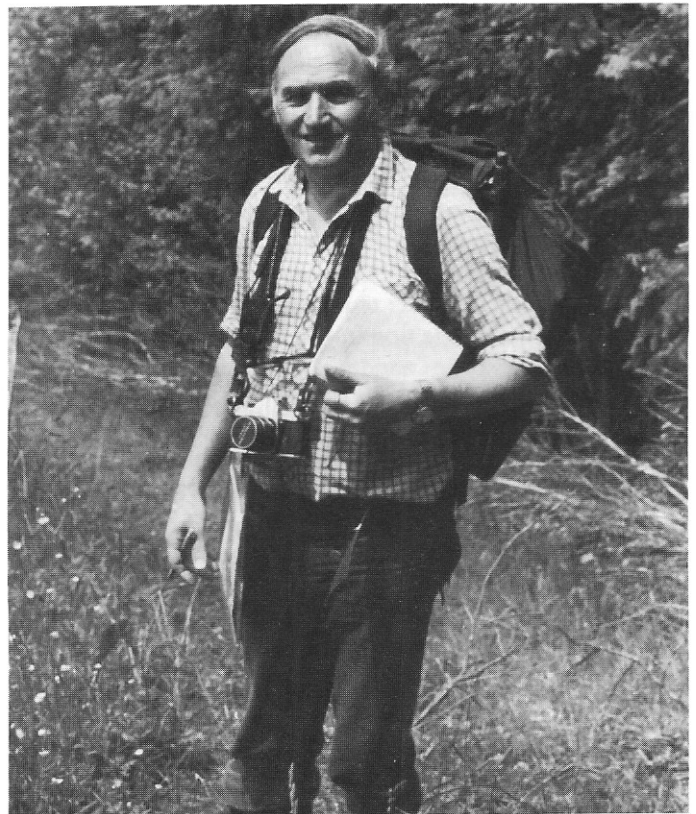
Julien van Remoortere kan je in zijn huiskamer een boekenkast aanwijzen met zowat 250 (!) publikaties — het juiste aantal kent hij zelf niet meer — die zijn naam dragen. Verbijsterend allicht, maar dan toch iets meer aannemelijk voor wie weet heeft van de werkkraft van deze gedreven 'tekstschrijver' (zoals zijn identiteitskaart vermeldt, 'woordverkooper' zegt hij zelf) die van half acht 's morgens tot middernacht kan doorgaan. Daar is veel gelegenheidswerk bij, tekstbezorging zou je kunnen zeggen: veel reisgidsen (vooral dicht-bij-huisgidsen, het echtpaar Van Remoortere heeft een ongemeen stuk Benelux doorkruist, — elk jaar 1.500 km te voet! — op zoek naar schilderachtige wandelpaden, die nauwkeurig beschreven worden. Wie vandaag in de Ardennen rondkuiert zonder door Van Remoortere middels een van zijn wandelgidsjes bij de hand genomen te worden, weet niet wat hij mist...), kookboeken, veel jeugdliteratuur ook, honderden luisterspelen, foto- en kunstboeken, een dozijn of meer 'wensboekjes' met posterachtige teksten, TV-scripts enz. Maar ook een rijtje voortreffelijke romans, met die hooggenoemde uitschieter, de 'Nesttrilogie'. In het volumieuze naslagwerk *De Nederlandse en Vlaamse auteurs. Van Middeleeuwen tot heden* (De Haan, Weesp, 1985) dat op de flap trots aankondigt: '2000 trefwoorden. Alle Nederlandse, Vlaamse en Friese dichters en schrijvers van enige importantie' wordt hij niet vermeld. Het zal Julien een zorg wezen! Mij wel.

Voor Van Remoortere is schrijven een vak, maar dan een dat je niet kan leren. In geen enkele school. Hij houdt het erbij dat daar in 't geheel geen scholen voor bestaan. Helemaal gelijk heeft hij niet. De Sovjet-Unie bv. stuurt aankomende talenten naar het Gorki-instituut te Moskou, waar schrijvers met naam hun de knepen van het vak doceren en elke Amerikaanse universiteit poogt wel eer in te leggen met een cursus 'creative writing'. Ongelijk heeft Van Remoortere dan ook weer niet. Je kunt een schrijver immers niet leren om een goed verhaal te bedenken, of om hét verhaal, dat nog niemand verteld heeft, te verzinnen. Om een andere stachanovist van de pen, de Amerikaan Stephen King, die zo'n cursus nog gedoceerd heeft, te citeren uit een recent verschenen interviewboek: 'Primair is het talent dat aanvankelijk aanwezig is als een ruwe klomp erts. Die kan worden bewerkt of geslepen. Dat slijpen en gebruiken zijn eenvoudige operaties die de pas beginnende schrijver volledig in de hand heeft. Het bijschaven van talent is uitsluitend een kwestie van oefenen. Wanneer je tien jaar lang met gewichten in de weer gaat, krijg je spieren. Als je tien jaar lang anderhalf uur per dag schrijft, zal je een goede schrijver worden. Maar alleen als je talent hebt.' Van Remoortere zal het er volledig mee eens zijn. Aanleg, talent heb je meegekregen, de Lust zum Fabulieren, de vreugde om het zinnen schrijven, de vreugde om een tekst, zowel die van andere mensen als die van jezelf. Van daaruit vertrekt Van Remoortere: op een gegeven ogenblik is er die eerste zin, die de volgende oproept en de andere rijen er zich als vanzelf achteraan. De verhalen schrijven zichzelf in één ruk, tijdens lange werkdagen. De ideeën rijpen langzaam,

maar eens aan het schrijven, moet het boek af. Er is het temperament om heel die geut samen te houden, de nieuwsgierigheid om te weten hoe die karakters gaan reageren, waar alles gaat uitkomen, de angst dat het niet zal bij te houden zijn... Vlug werken dus, l'écriture automatique bijna, zelfs geen tijd nemen om te retoucheren (wat later, als de storm is gaan liggen, wel eens het zwakke punt zal blijken). Taal is een kreupel vervoermiddel. Kunst? Van Remoortere heeft er een erg ambachtelijke kijk op. Wat telt is de vreugde om het vertellen en er dan met mensen te kunnen over praten. De boodschap dus? Weer zo'n groot woord waar Van Remoortere graag de wind uit laat. Och, een schrijver kan niet in een ivoren toren leven, de vreugde en het leed van anderen moeten zijn deel zijn, wie naast de maatschappij leeft is vlug uitgeschreven. En al wat die schrijver kan doen, is een stukje van zijn waarheid tonen, de waarheid van een twijfelaar, een aarzelaar, een niet-weter, die anderen hopelijk aan het nadenken zet, maar nooit de lamp van het gezag aansteekt, waarmee hij niet de mist verdrijft, maar enkel zichzelf en de anderen verblindt.

Van Remoortere is zestig jaar geleden geboren te Beveren-Waas (8 april 1930). Niet in de Donkerstraat, wel in de wereld van de Donkerstraat. De Donkerstraat uit de *Nesttrilogie* bestaat op een tweevoudige manier: in de Beverense realiteit en

In 'normale tenue', zwerfend door de wereld.

verdicht in het boek, een kleine, vrije wereld, die van binnenuit verlicht wordt door de warmte, de samenhang, een klauwen waarin elk draadje onvoorstelbaar vervlochten is met het andere, lotsbestemmingen die zich vanuit dit warme centrum vertakken, meestal over het water lopen naar dat andere centrum van de metropool, waar de taal anders klinkt en waar men zich omzichtig heen waagt als op rooftocht. Wat het soms ook is. Ook Van Remoortere's vader werkte aan de dokken. Het is een tijd waarin men daardoor gemerkt wordt. 'Het heeft me altijd gegriefd dat bij mijn vaders begrafenis de kist achteraan in de kerk diende te blijven staan. De middenstanders werden in het midden tegemoetgekomen. Alleen de rijken kregen een plaats vooraan.' Julien krijgt de kans om te studeren in het Sint-Norbertusinstituut, toen op de Antwerpse Tabaksvest. De lezer van de *Nesttrilogie* zal zich herinneren wat een wereld hier voor de jongen opengaat, hoe moeilijk het is zich aan het vrije polderwereldje te onttrekken, zonder het prijs te geven, en tegelijk die andere wereld van kennis, weten, ja van geleerdheid binnen te treden. Daarbij is het oorlog, donkere, besloten tijd met beperkte mogelijkheden voor een jongen van twaalf: een beetje de film, maar vooral het lezen. Rijp en groen door mekaar, maar wat voor een evasie! Een verwoed lezer is de jongen altijd geweest, de Hansjes, de Ivanovjes, alles wat de twee Beverense bibliotheken te bieden hebben. Een drang om te weten, te kennen, te ervaren die hem later overal heen zal drijven. Verrukking creëert de zin om dit ook te gaan doen: schrijvend een wereld scheppen. De bezetenheid van een twaalfjarige. Goede leraars weten dit te onderkennen. Lieven Gijpen, de latere radioproducer bv.: 'Jij moet me elke week drie gedichten en drie opstellen schrijven'! En de nota op zijn eindrapport: 'Als je erin slaagt je temperament te beheersen, dan zul je misschien wel slagen in het leven' kan doen glimlachen, maar getuigt wel van een scherpe blik.

Starten met een dagboek. Met eeuwenoude verhalenstof: de Bijbel, het verhaal van David en de vrouw van Urias. Fascinerend en troeblerend als je zestien bent. In 1948 een eerste novelle in *Zondagsvriend*. Na de school begint Van Remoortere te werken op de Zilver te Hoboken als fabricatiebediende. Wie de *Nesttrilogie* nog in het hoofd heeft, zal zich het 'piepkleine bureau'tje zonder buitenvenster' herinneren, waar Peet van de Kei belandt. Hij zal die tijd later in een roman (*Gloed en Gensters*) van zich afschrijven. In 1950 — het Heilig Jaar! — de eerste grote reis, het avontuur: naar Rome, alleen, toen nog twee nachten en een dag reizen per trein! En in het compartiment ernaast een groepje Oostendse meisjes. Verliefd, getrouwd, en in Oostende wonen. Zo wordt men Westvlaams schrijver! Drie jaar bestuurswetenschappen studeren en tot jezelf komen in de dienst 'Onderwijs' op het stadhuis. Beweert men niet dat het beter is ergens elders te gaan wonen dan in de streek waarin je geboren werd? Kon de Donkerstraat anders zo'n mythische dimensies aannemen? En in 1959 het eerste werkelijke boek, *Vechten, Ferenc* over de Hongaarse opstand. Leven zonder schrijven wordt onmogelijk. Een reeks romans, novellen, luisterspelen, scripts al-

lerhande, jeugdverhalen en de *Nesttrilogie* verschijnen in die 'ambtenarentijd' in Oostende. In 1972 secretaris van de goedmoedige burgemeester Piers, een man die hij nog steeds bewondert, die kon relativeren, niemand ooit zijn gezicht zou doen verliezen, een man met een grote 'sociale intelligentie' zoals Van Remoortere hem karakteriseert. Vijftien jaar ook verbondssecretaris van het Christelijk Vlaams Kunstenaarsverbond, waar hij mensen leert kennen als kanunnik Smeets, André Demedts en vooral uitgever Lannoo, die hem de weg zal opsturen voor o.m. de toeristische gidsen...

En dan in 1979 resoluut kiezen voor de literatuur, misschien een groot woord, voor het schrijfwerk. Van je pen leven. Gewoon denken dat je het kunt, dat je genoeg talent hebt om het te maken en om op die manier je brood te verdienen. Het kan immers niet de bedoeling zijn dat je weggelegd bent om secretariaatswerk te doen. Is het niet al te rijkelijk laat? Van Remoortere is altijd jong en jongen gebleven. Heeft de nieuwsgierigheid levend gehouden, de beste remedie tegen verdoring en passieloosheid. Gefascineerd door wetenschap: scheikunde, natuurkunde, astronomie, ruimtevaart, het blijft hem verbazen en intrigeren. De wondere wereld van de SF (een typisch produkt van het technologietijdperk zoals de ridderverhalen dat bv. waren voor de middeleeuwen) vindt in hem een gretig lezer en recensent. De mens heeft niet genoeg aan hier, primordiaal is niet het technische, maar de mens, het avontuur van de mens in een toekomst, die eventueel zou kunnen zijn, die in de werkelijkheid van vandaag ingebouwd zit. Zo begint in de hallucinante toekomstroman *West! West!*, twaalf generaties na de verwoesting van ons land in een nucleaire apocalyps, een minuscuul groepje overlevenden opnieuw aan de 'pelgrimstocht der mensheid', die na nog eens twaalf generaties op een nieuwe kernramp zal uitlopen. Leert de mensheid nooit iets? Wat drijft ons zo fataal aan? De wetenschap met haar onwrikbare wetten, die soms onvermoed relatief blijken te zijn, biedt ruimte voor extravagante dromen. Wetenschap is in de cirkel van de totale menselijke ervaring de ingeschreven veelhoek, die weliswaar onbeperkt kan vergroten, maar nooit hét antwoord zal geven op de fundamentele vragen die ieder denkend mens kwellen: wie zijn wij? Waar komen we vandaag? Waar gaan we heen? Zijn we alleen? Gefascineerd ook door de wereld om hem heen. De jongensdroom van reizen en nog eens reizen. 'Er zijn tienduizend plekken op aarde, waar ik zou willen wonen.' Alles verkennen: de reisgidsen redigeren, en elk jaar tijd uittrekken voor een grote reis: Indonesië, Zuid-Afrika, aan zwaar alpinisme doen, dromen over Death Valley en nog zoveel andere plaatsen... Zelfs voor alpinisme is Van Remoortere niet teruggeschrokken, onderwatervissen, op zijn vijfenveertigste leren waterskiën. Geboeid door de mens in die wereld. Kijk naar de impact van de actualiteit in zijn thematiek: sociale conflicten, natuurrampen, abortus, een trein-kaping, de nucleaire apocalyps, de politiek... Geboeid door de geschiedenis, door het verhaal, door de pure vertelsituatie. Vertellen, 'het gaat om het verhaal, niet om de verteller' (om weer eens St. King erbij te halen). De grote Russen, de Skan-

Bij de voorstelling van het boek 'Ieper', met Luc Demeester (directeur Uitgeverij Lannoo) en fotograaf Valeer Vanbeckbergen.

dinaven hadden niet alleen iets te zeggen, maar ook iets te vertellen, soms op een ongegeneerd feuilletoneske manier, maar met spanning en allure. Van Remoortere verwerpt niet per definitie high brow literatuur, maar zo iets schrijven is hem wezensvreemd. Van in het begin is de rechttoe-rechtaanstijl zijn waarmerk. Dat en het schrijven van het volk uit, over zijn bestaan, zijn werk, zijn vreugden en zorgen, over de problemen die een hele gemeenschap omvatten. Over de mens als individu terzelfdertijd, met al zijn aandringen en gewaarwordingen, driften en verlangens, inzichten en mysteries. In *Gloed en Gensters* bv. vertelt Jan Somers, een ongeschoolde arbeider van rond Antwerpen, zijn harde leven, pretentieloos en onopgesmukt: een karig bestaan, drijvend op toewijding en liefde. Om dit soort kleine mensen was het ook de jonge Marjan Demeter uit *Het Stille Bederf* te doen. Ze engageert zich in de gemeentepolitiek als lid van de travaillistische vleugel van de katholieke partij, die het in een soort vereenvoudigd België, een eentalige republiek, dient op te nemen tegen een vrijzinnige partij, een tweedeling die niet eens zo imaginair is. Via het gemeentelijk mandaat maakt ze een bliksemcarrière die eindigt met het presidentschap van de republiek. Na vijftientig jaar, aan de top en bedachtzaam, merkt ze hoe ze terzelfdertijd vervreemd is van haar gezin en van diezelfde kleine mensen voor wie ze zich ingezet heeft. Een diep-tragische geschiedenis, gedreven en met verve verwoord, door een auteur die niet de politiek in se aanklaagt, maar de politici die in de eerste plaats zichzelf bedriegen, veelal zonder zich daar bewust van te zijn. Wie de macht uitoefent, wordt zelf volkomen door die macht gemanipuleerd en verliest essentiële dingen uit het oog. De beslissing die we moeten nemen ligt niet tussen links en rechts, maar tussen boven en beneden. De hemel spiegelt zich in de vijver en niet de vijver in de hemel. De boodschap is duidelijk en de rechtlijnige Van Remoortere heeft ze vaker uitgesproken: '... mensen

verdienen (beter) dan deze rotzooi, deze rotzooiwereld, dit rotzooiland met zijn rotzooiregering, hebbers en grijpers en scharrelaars' (dagboeknotitie uit *De Bond*).

Bekommerd derhalve om de wereld waarin de jongeren van nu opgroeien. 'Ze nemen het te gemakkelijk'. Van Remoortere is allicht onze meest produktieve auteur voor de jeugd, graaggehoorde gast ook in tientallen scholen per jaar. Of het nu in de *Jan Monter*-boeken (SF) is, de meer indringende *Ger van de Bongo-stam*-boeken, de *Tom Dolo*-reeks, dierenverhalen enz., er leeft zich een tomeloze fantasie in uit, een geldingsdrang die jongeren meteen aanspreekt. Vandaar naar het ontdekken van een lacune: het feit dat er voor veertien-, vijftienjarigen een leegte is in de lectuur, is maar één stap. Probleemboeken voor de jeugd... Zo is *Anti-Love-Story* het verhaal van het tienermeisje Marja dat door haar leraar wiskunde verkracht wordt en in haar ontredde in de wereld der volwassenen en vooral bij haar ouders geen steun vindt, een gezin dat slachtoffer is van een systeem, van een maatschappij gebaseerd op winstbejag. Steun vindt ze bij haar opa, haar leeftijdsgenootjes, en vooral haar tweelingbroer. Een discussieboek voor jongeren, dat niet in een boog om de realiteit heenloopt. Of *De Treinkaping*: gastarbeidersjongeren, die in opstand komen tegen een uitwijzingswet, kapen een trein. Op die trein zit toevallig de zestienjarige zoon van de minister van landsverdediging. Tussen hem en een van de kapers, het meisje Anja, ontstaat een dialoog en, meer nog, liefde. Naast het avontuurlijke kapingsgebeuren — het boek houdt het midden tussen een roman en een reportage — werpen de gesprekken tussen de jonge mensen hun problemen open. De problematiek van het kind en de puber zijn in Van Remoorteres werk een constante. Meerdere novellen heeft de auteur gewijd aan de ontluisterende confrontatie tussen kind en leven, waarbij het opvallend is dat hoe wrang de schending ook mag zijn, geen bitterheid de tekst doordrenkt, maar een wonderlijke argeloosheid bewaard wordt. Is het niet typerend dat zijn beste werk, de *Nesttrilogie*, hem door zijn eigen jeugd ingegeven werd?

Het is allicht jammer, zij het dan ook begrijpelijk, dat Van Remoortere zich niet meer beperkingen oplegt, er daardoor niet toe komt die andere romans, of die éne grote roman, die 'in zijn bloed woelt', zoals hij het uitdrukt, te schrijven. Misschien komt die er nog wel. 'Schrijvers hebben vaak een buitengewoon lange dracht' (*De Bond*) en dan is er plotseling bij hem de eruptie. Julien, rasecht, meeslepend verteller is het ons verschuldigd. Laat zijn taalgebruik de sporen dragen van een te vlot en te driftig formuleren, zijn waarmerk is de actie, de dialoog en een plots moment poëtische introspectie, een narratieve allure die drijft op een hem volkomen eigen positieve levensbeschouwelijke ingesteldheid, een aanstekelijk jeugdige vuur, een intens geloof in de mens. Schrijven is voor hem een noodzaak, een therapie. Hij zal schrijven tot zijn laatste dag. En met succes. In de stadsbibliotheek waar ik even naloop wat er allemaal van hem op de planken staat, tref ik geen enkel werk aan. Allemaal ontleend...